

Interreg



Współfinansowany przez
UNIE EUROPEJSKĄ
Kofinansiert von
der EUROPÄISCHEN UNION

Polska – Sachsen



SCHACHMANN NEU INTERPRETIEREN | REINTERPRETACJA SCHACHMANNA

ERGEBNISAUSSTELLUNG ZUM SCHACHMANN-PLEINAIR |
WYSTAWA WYNIKÓW PLENERU SCHACHMANNA

Cover: Alle Fotos sind im Rahmen des Plenairs entstanden, Mario Förster 2025
Okładka: Wszystkie zdjęcia powstały podczas sesji plenarnej, Mario Förster 2025

SCHACHMANN NEU INTERPRETIEREN | REINTERPRETACJA SCHACHMANNA

**ERGEBNISAUSSTELLUNG ZUM SCHACHMANN-PLEINAIR |
WYSTAWA WYNIKÓW PLENERU SCHACHMANNA**

Schloss Königshain (DE) | 16.08.–28.09.2025

Dom Kultury Zgorzelec (PL) | 21.02.–19.04.2026

INHALT | ZAWARTOŚĆ

Vorwort	5
Przedmowa	6
Schloss Königshain	7
Zamek Königshain	8
Miejski Dom Kultury w Zgorzelcu	10
„Miejski Dom Kultury”/ Kulturhaus der Stadt Zgorzelec	12
Carl Adolph Gottlob von Schachmann: Ein Pionier seiner Zeit	14
Carl Adolph Gottlob von Schachmann: Pionier swoich czasów	16
Artists und Werke Artyści i dzieła	18
Impressum	44

VORWORT

Der 300. Geburtstag von Carl Adolph Gottlob von Schachmann war Anlass für den Schlesisch Oberlausitzer Museumsverbund, ein internationales Pleinair mit deutschen und polnischen Künstlern zu organisieren. Der Partner war sehr schnell gefunden. Das Miejski Dom Kultury und sein Zeichenzirkel waren bereit, sich dem Vorhaben anzuschließen und es gemeinsam vorzubereiten und durchzuführen. So konnte ein Antrag bei der Euroregion Neiße auf Förderung aus dem Interreg Kleinprojektfonds Sachsen-Polen gestellt werden. Nach der Bewilligung des Antrages konnte es losgehen.

Schachmann, der am 28.11.1725 in Hermsdorf, heute Jerzmanki im Landkreis Zgorzelec, geboren wurde war selbst u. a. Künstler, Kunstsammler und Kunstmäzen. Sein Domizil in Königshain mit Schloss und Park, von ihm selbst entworfen, sollte der Ausgangspunkt für eine Exkursion auf Spuren von Schachmann werden. Dabei ging es darum, den teilnehmenden Künstlern Anregungen für ihre künstlerische Arbeit zu bieten. 13 Künstler aus der Grenzregion Deutschlands und Polens fanden sich, um gemeinsam das Leben von Schachmann zu erforschen und gleichzeitig einen Bezug zur Gegenwart herzustellen. Schachmann neu interpretieren, das war das Ziel der gemeinsamen Arbeit. So besuchten die Künstler bedeutende Stationen im Leben von Schachmann in der Region. Zahlreiche Motive fanden sich in den Königshainer Bergen, in Herrnhut, Berthelsdorf und Jerzmanki-Hermsdorf. Parkanlagen, Kirchen, Friedhöfe, Schlösser und vieles mehr inspirierten die Künstler für Bilder, die letztlich in einer gemeinsamen Ausstellung mündeten. So konnte eine Ausstellung vom 15.08. bis 28.09.2025 auf Schloss Königshain gezeigt werden. Die Präsentation im Dom Kultury findet vom 20.02. bis 19.04.2026 statt.

Abschließend sei an dieser Stelle allen deutschen und polnischen Teilnehmern des Pleinairs für ihre engagierte Mitwirkung zu danken. Gleichzeitig gilt mein herzlicher Dank dem Team des Schlesisch-Oberlausitzer Museumsverbundes und des Miejski Dom Kultury.

Nicht zu vergessen sind an dieser Stelle auch die Förderer des Projektes: Euroregion Neiße, Interreg III Kleinprojektfonds Sachsen-Polen; Stiftung für Kunst und Kultur in der Oberlausitz, Stadtmuseum Herrhut, Zinzendorfsschloss Berthelsdorf, Königshainer Heimatverein.

Joachim Mühle, Projektleiter

PRZEDMOWA

300 urodziny Carla Adolpha Gottloba von Schachmanna były okazją, gdy Śląskie Stowarzyszenie Muzeum Górnośląskiego zorganizowało międzynarodowy plener z udziałem niemieckich i polskich artystów. Partnera odnaleziono bardzo szybko. Miejski Dom Kultury i jego krąg rysujący byli gotowi dołączyć do projektu oraz wspólnie go przygotować i zrealizować. Dzięki temu można było złożyć wniosek do Euroregionu Nysa o dofinansowanie z Interreg Small Project Fund Saksonia-Polska. Po zatwierdzeniu wniosku można było go rozpocząć.

Schachmann, który urodził się 28.11.1725 w Hermsdorfie, obecnie Jerzmanki w powiecie Zgorzelec, sam był artystą, kolekcjonerem sztuki i mecenasem sztuki. Jego rezydencja w Königshain z zamkiem i parkiem, zaprojektowanymi przez niego, miała stać się punktem wyjścia do wyprawy w ślady Schachmanna. Celem było przedstawienie uczestniczącym artystom sugestii dotyczących ich twórczości. 13 artystów z regionu przygranicznego Niemiec i Polski spotkało się, aby wspólnie poznać życie Schachmanna i jednocześnie nawiązać więź z teraźniejszością. Reinterpretacja Schachmanna – to był cel wspólnej pracy. Artyści odwiedzili ważne stacje w życiu Schachmanna w regionie. Liczne motywy znaleziono w górach Königshain, w Herrnhut, Berthelsdorf i Jerzmanki-Hermsdorf. Parki, kościoły, cmentarze, zamki i wiele innych zainspirowały artystów do tworzenia obrazów, które ostatecznie doprowadziły do wspólnej wystawy. I tak wystawa mogła być prezentowana od 15.08 do 28.09.2025 na zamku Königshain. Prezentacja w Domu Kultury odbędzie się w dniach 20.02–19.04.2026.

Na koniec chcielibyśmy skorzystać z okazji, aby podziękować wszystkim niemieckim i polskim uczestnikom pleneru za ich oddaną współpracę. Jednocześnie chciałbym wyrazić szczerze podziękowania zespołowi Śląsko-Górnośląskiego Stowarzyszenia Muzeów oraz Miejskiego Domu Kultury.

Nie można zapomnieć na tym etapie sponsorów projektu: Euroregion Nisa, Fundusz Małych Projektów Interreg III Saksonia-Polska; Fundacja Sztuki i Kultury Górnych Łużyc, Muzeum Miejskie w Herrnhut, zamek Zinzendorf w Berthelsdorfie, Königshainer Heimatverein,

Joachim Mühle, Kierownik projektu

SCHLOSS KÖNIGSHAIN

Carl Adolph Gottlob von Schachmann plante und entwarf für Königshain eine neue Schlossanlage, die er in der Zeit zwischen 1764 und 1766 bauen ließ. Er schuf damit ein wohl proportioniertes Ensemble, das einerseits repräsentativen als auch ästhetischen Ansprüchen gerecht wurde.

Das Schloss zählt heute zu den bedeutendsten Beispielen der Oberlausitzer Schlossarchitektur im letzten Drittel des 18. Jahrhunderts. Dabei spiegeln sich Einflüsse des französischen Barockklassizismus sowie des sächsischen Rokokos im Gefolge der Dresdener Architekten Johann Christoph Knöffel und Friedrich August Krubsacius wider. Von besonderem Reiz ist die Ausformung der reich gegliederten Parklandschaft von Königshain, die sowohl französische als auch englische Gartenstile vereint. Sichtachsen, die in die Landschaft der Königshainer Berge hinein reichen, zeugen vom innovativen Denken des Schlossherrn. Sein bereits in den 1770er Jahren errichteter Pavillon auf dem Steinberg belegt seinen neuen und offenen Geist. Im Park befindet sich heute ein Denkmal für Schachmann, das nach dem Ableben von Schachmann von seiner Ehefrau Antoinette Sophia Emilia von Damnitz und Mitgliedern der Oberlausitzischen Gesellschaft der Wissenschaften initiiert wurde. In seiner Ausführung erinnert es an die verwitterten Granitfelsen in den Königshainer Bergen. Nachdem auch Antoinette Sophia Emilia von Damnitz 1799 verstorben war, kam das Gut in den Besitz der Familie von Heynitz, die es bis 1945 besaß. Nach 1945 diente es als Wohn- und später als Schulgebäude, bis es schließlich als Kindertagesstätte genutzt wurde.

Heute dient Schloss Königshain als Zentrum für zeitgenössische Kunst und kulturellen Austausch. In den 2006 aufwendig restaurierten Räumen finden regelmäßig wechselnde Ausstellungen statt, die Besuchern die Möglichkeit bieten, moderne Kunst in einem historischen Kontext zu erleben. Die enge Zusammenarbeit mit Künstlern und Kuratoren sorgt für ein vielfältiges Programm, das durch das Via Regia Stipendium im Rahmen des Artist-in-Residence-Programms ergänzt wird. Neben den Ausstellungen bereichern Konzerte, Lesungen und Workshops das kulturelle Angebot. In Kooperation mit dem Schlesisch-Oberlausitzer Museumsverbund und der Stiftung für Kunst und Kultur in der Oberlausitz werden Führungen und Vorträge angeboten, die einen tieferen Einblick in die Geschichte des Schlosses und die aktuellen Kunstprojekte ermöglichen. Ein besonderes Highlight ist das jährliche Stipendiatenprogramm, das jungen Künstlern und Musikern einen kreativen Aufenthalt im Schloss Königshain ermöglicht.

Joachim Mühle, Projektleitung

ZAMEK KÖNIGSHAIN

Carl Adolph Gottlob von Schachmann zaplanował i zaprojektował nowy kompleks zamkowy dla Königshain, który zbudował w latach 1764–1766. W ten sposób stworzył dobrze proporcjonalny zespół, który spełniał zarówno reprezentatywne, jak i estetyczne wymagania. Obecnie zamek jest jednym z najważniejszych przykładów architektury zamkowej Górnych Łużyc w ostatniej tercji XVIII wieku. Wpływy francuskiego klasycyzmu barokowego i saksońskiego rokoka są widoczne w śladach drezdeńskich architektów Johanna Christopha Knöffela i Friedricha Augusta Krubsaciusa. Szczególną atrakcją jest ukształtowanie bogato ustrukturyzowanego krajobrazu parkowego Königshain, łączącego francuski i angielski styl ogrodowy. Osie wizualne sięgające krajobrazu gór Königshain świadczą o innowacyjnym myśleniu Pana zamku. Jego pawilon na Steinbergu, zbudowany już w latach 70. XVIII wieku, świadczy o jego nowym i otwartym duchu.

Obecnie w parku znajduje się pomnik Schachmanna, który został postawiony po śmierci Schachmanna przez jego żonę Antoinette Sophię Emilię von Damnitz oraz członków Górołużyckiego Towarzystwa Nauk. W wykonaniu przypomina zwietrzałe granitowe skały w górach Königshain. Po śmierci Antoinette Sophii Emilii von Damnitz w 1799 roku, majątek przeszedł w posiadłość rodziny von Heynitz, która była właścicielem do 1945 roku. Po 1945 roku służył jako budynek mieszkalny, a później jako budynek szkolny, aż w końcu był używany jako przedszkole. Obecnie zamek Königshain pełni funkcję centrum współczesnej sztuki i wymiany kulturalnej. Sale, które zostały gruntownie odrestaurowane w 2006 roku, regularnie goszczą zmieniające się wystawy, dając odwiedzającym możliwość doświadczenia sztuki nowoczesnej w kontekście historycznym. Bliska współpraca z artystami i kuratorami zapewnia różnorodny program, uzupełniony stypendium Via Regia w ramach programu rezydentów artystów. Oprócz wystaw, koncerty, wieczory autorskie i warsztaty wzbogacają ofertę kulturalną. We współpracy ze Śląsko-Górołużyckim Stowarzyszeniem Muzeum oraz Fundacją Sztuki i Kultury Górnych Łużyc oferowane są wycieczki z przewodnikiem i wykłady, które pozwalają głębiej poznać historię zamku i aktualne projekty artystyczne.

Szczególnym wydarzeniem jest coroczny program stypendialny, który umożliwia młodym artystom i muzykom spędzanie kreatywnego czasu w zamku Königshain.

Joachim Mühle, Kierownik projektu



Ansicht Schloss Königshain, Foto Romy
Pietsch 2021

Widok zamku Königshain, zdjęcie Romy
Pietsch 2021



Ansicht Schloss Königshain, Foto Mario
Förster 2025

Widok zamku Königshain, zdjęcie Mario
Förster 2021

MIEJSKI DOM KULTURY W ZGORZELCU

Od pomnika do centrum spotkań kulturalnych w Zgorzelcu

Obecny dom kultury w Zgorzelcu to znacznie więcej niż zwykłe miejsce organizacji imprez: pierwotnie wzniesiony jako pomnik patriotyzmu i ku czci niemieckich cesarzy Wilhelma I i Fryderyka III, budynek ma za sobą burzliwą i złożoną historię. Od sali sław i pamięci, przez muzeum, aż po dzisiejszą rolę centrum kultury i symbolu porozumienia niemiecko-polskiego. Pomysł budowy budynku zrodził się z pragnienia mieszkańców Górnych Łużyc, aby stworzyć godne miejsce pamięci i patriotycznej identyfikacji. Projekt został sfinansowany z dobrowolnych datków, co odzwierciedla silne poczucie wspólnoty i zaangażowanie obywatelskie regionu. Jako architekta i inwestora udało się pozyskać Hugo Behr z Görlitz, który nadał budynkowi swój architektoniczny charakter.

Po wmurowaniu kamienia węgielnego budowla otrzymała nazwy „Oberlausitzer Ruhmeshalle” (Hala Sławy Górnych Łużyc) i „Oberlausitzer Gedenkhalle” (Hala Pamięci Górnych Łużyc). Miało to być miejsce wspólnej pamięci i świętowania, ale także gromadzenia i zachowania dóbr kultury. 28 listopada 1902 roku budynek został uroczystie otwarty. Już rok później rozpoczęto przygotowania do utworzenia muzeum. 1 czerwca 1904 r. otwarto „Kaiser-Friedrich-Museum”, które od tego czasu mieściło miejskie zbiory sztuki, stare druki, militaria, zbiory numizmatyczne, zabytkowe eksponaty i dzieła regionalnych artystów. Dzięki temu budynek już wcześniej stał się centrum życia kulturalnego miasta. Druga wojna światowa stanowiła głęboki przełom w historii budynku. Część cennych zbiorów muzealnych została utracona, a niektóre eksponaty trafiły do obecnego Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Po wojnie pojawił się pomysł utworzenia „Muzeum Łużyckiego” dla pozostałych zbiorów. Plany te nie zostały jednak zrealizowane, a budynek ostatecznie wykorzystano jako „Dom Kultury Powiatu”, który został otwarty 1 lipca 1948 roku. 6 lipca 1950 r. budynek zyskał wyjątkowe znaczenie polityczne: podpisano tu tzw. porozumienie zgorzeleckie między premierami Polski Józefem Cyrankiewiczem i NRD Otto Grotewohlem. Umowa ta ustaliła granicę na Odrze i Nysie Łużyckiej – był to kamień milowy w stosunkach między Niemcami a Polską. W ramach reformy administracyjnej z 1975 r. budynek otrzymał nazwę „Miejski Dom Kultury”. Obecnie budynek jest tętniącym życiem centrum kultury i spotkań. Odbywają się tu próby i przedstawienia teatralne, kursy muzyczne, taneczne, językowe, artystyczne i fotograficzne, koncerty muzyczne i wystawy. Klub filmowy i kino „PoZa NoVa” wzbogacają ofertę kulturalną. Od 2000 roku w budynku odbywają się również wspólne posiedzenia rad miejskich Zgorzelca i Görlitz, co symbolicznie podkreśla transgraniczną współpracę i współistnienie obu miast.

Budynek zaprojektowany przez Hugo Behr jest doskonałym przykładem pluralizmu stylistycznego okresu około 1900 roku. Łączy w sobie elementy neobaroku – zwanego również „stylem wilhelmińskim” – oraz neoklasycyzmu, co nadaje mu eklektyczny charakter. Wspaniała architektura i reprezentacyjny wygląd nadają budynkowi charakter

zabytku historycznego, a jednocześnie sprawiają, że jest on centralnym punktem miasta Zgorzelec. Dawny Dom Sławy i Pamięci Górnych Łużyc jest dziś żywym symbolem burzliwej historii regionu. Łączy w sobie architektoniczny przepych, artystyczną różnorodność i burzliwą historię użytkowania, sięgającą od narodowej kultury pamięci po międzynarodowe porozumienie. Dom ten w imponujący sposób pokazuje, jak zabytki mogą stać się miejscami spotkań i wymiany kulturowej oraz jak z historii buduje się mosty do przyszłości.

Joachim Mühle und Barbara Szutenbach



Ansicht Dom Kultury Foto von MDK Zgorzelec März 2021
Widok Dom Kultury Zdjęcie: MDK Zgorzelec Marzec 2021
<https://www.mdk.zgorzelec.eu/2021/03/02/wiosna-w-mdk/>

„MIEJSKI DOM KULTURY“/ KULTURHAUS DER STADT ZGORZELEC

Vom Denkmal zur kulturellen Begegnungsstätte in Zgorzelec

Das heutige Kulturhaus in Zgorzelec ist weit mehr als ein gewöhnlicher Veranstaltungsort: Ursprünglich als Denkmal des Patriotismus und zum Gedenken an die deutschen Kaiser Wilhelm I. und Friedrich III. errichtet, blickt das Gebäude auf eine bewegte und vielschichtige Geschichte zurück. Diese reicht von seiner Nutzung als Ruhmes- und Gedenkhalle über die Zeit als Museum bis hin zu seiner heutigen Rolle als kulturelles Zentrum und Symbol für die deutsch-polnische Verständigung. Die Idee zum Bau des Gebäudes entstand aus dem Wunsch der Bürgerinnen und Bürger der Oberlausitz nach einem würdigen Ort des Gedenkens und der patriotischen Identifikation. Das Projekt wurde durch freiwillige Spenden finanziert, was den starken Gemeinschaftssinn und das bürgerschaftliche Engagement der Region widerspiegelt. Als Architekt und Bauherr konnte der Görlitzer Hugo Behr gewonnen werden, der dem Haus seine architektonische Handschrift verlieh. Nach der Grundsteinlegung erhielt das Bauwerk die Namen „Oberlausitzer Ruhmeshalle“ und „Oberlausitzer Gedenkhalle“. Es sollte eine Stätte des gemeinsamen Erinnerens und Feierns, aber auch der kulturellen Sammlung und Bewahrung werden.

Am 28. November 1902 wurde das Haus feierlich eröffnet. Bereits ein Jahr später begannen die Vorbereitungen zur Einrichtung eines Museums. Am 1. Juni 1904 wurde das „Kaiser-Friedrich-Museum“ eröffnet, das fortan städtische Kunstsammlungen, alte Drucke, Militaria, numismatische Sammlungen, antike Exponate und Werke regionaler Künstler beherbergte. Damit wurde das Gebäude schon früh zu einem Zentrum des kulturellen Lebens in der Stadt. Der Zweite Weltkrieg markierte einen tiefen Einschnitt in der Geschichte des Hauses. Ein Teil der wertvollen Museumssammlungen ging verloren, einige Exponate gelangten ins heutige Nationalmuseum nach Breslau. Nach dem Krieg entstand die Idee, ein „Lausitzer Museum“ für die verbliebenen Sammlungen einzurichten. Diese Pläne wurden jedoch nicht realisiert, und das Gebäude wurde schließlich als „Kreis-Kulturhaus“ genutzt, das am 1. Juli 1948 eröffnet wurde. Am 6. Juli 1950 erhielt das Gebäude eine herausragende politische Bedeutung: Hier unterzeichneten die Ministerpräsidenten Polens, Józef Cyrankiewicz, und der DDR, Otto Grotewohl, das sogenannte Zgorzelcer Abkommen. Mit diesem Vertrag wurde die Grenze an Oder und Lausitzer Neiße festgelegt – ein Meilenstein für die Beziehungen zwischen Deutschland und Polen. Im Zuge der Verwaltungsreform von 1975 erhielt das Haus den Namen „Miejski Dom Kultury“ (Städtisches Kulturhaus). Heute ist das Gebäude ein lebendiges Zentrum für Kultur und Begegnung. Hier finden Theaterproben und -aufführungen, Musik-, Tanz-, Sprach-, Kunst- und Fotokurse, Musikkonzerte und Ausstellungen statt. Ein Filmclub und das Kino „PoZa NoVa“ bereichern das kulturelle Angebot. Seit dem Jahr 2000 beherbergt das Haus zudem gemeinsame Sitzungen der Stadträte von Zgorzelec und Görlitz und steht damit symbolisch für die grenzüberschreitende Zusammenarbeit und das Miteinander der beiden Städte.

Das von Hugo Behr entworfene Gebäude ist ein herausragendes Beispiel für den Stilpluralismus der Zeit um 1900. Es vereint Elemente des Neobarocks – auch „Wilhelminischer Stil“ genannt – und des Neoklassizismus und steht damit ganz im Zeichen des Eklektizismus. Die architektonische Pracht und die repräsentative Gestaltung verleihen dem Bauwerk den Charakter eines historischen Denkmals und machen es zugleich zu einem zentralen Bauwerk der Stadt Zgorzelec. Das ehemalige Oberlausitzer Ruhmes- und Gedenkhaus ist heute ein lebendiges Symbol für die wechselvolle Geschichte der Region. Es vereint architektonische Pracht, künstlerische Vielfalt und eine bewegte Nutzungsgeschichte, die von nationaler Erinnerungskultur bis hin zu internationaler Verständigung reicht. Das Haus zeigt eindrucksvoll, wie Denkmäler zu Orten der Begegnung und des kulturellen Austauschs werden können und wie aus der Geschichte Brücken in die Zukunft gebaut werden.

Joachim Mühle und Barbara Szutenbach



Ansicht Dom Kultury in Zgorzelec Ansichtskarte ca. 1925 E. Wagner Söhne,
Zittau Silesia-Verlag Zittau
Widok Domu Kultury w Zgorzelcu Pocztówka ok. 1925 r. E. Wagner Söhne,
Zittau Wydawnictwo Silesia-Verlag Zittau

CARL ADOLPH GOTTLOB VON SCHACHMANN

EIN PIONIER SEINER ZEIT

Das 18. Jahrhundert veränderte Europa grundlegend. Traditionen wurden hinterfragt, Wissen kam nicht mehr von Autoritäten, sondern entstand durch Beobachtung, Experimente und logisches Denken. Naturwissenschaften fanden ihren Platz in Universitäten und gelehrten Gesellschaften. Dennoch blieb der einzelne Gelehrte, der individuell seinen Studien nachging und in ausgedehnten Korrespondenzen und Gesprächen mit Gleichgesinnten Austausch, Bestätigung und Kritik suchte, lange Zeit die Regel. Carl Adolph von Schachmann war einer von ihnen. Seine Reisen – ursprünglich unter dem Schutz, später im Auftrag der Herrnhuter Brüdergemeine – öffneten ihm einen weiten Horizont. In ganz Europa fand er künstlerische und wissenschaftliche Anregungen. In seinen Sammlungen holte er sich Europa nach Haus – nach Königshain.

Geboren wurde Carl Adolph Gottlob von Schachmann am 28. November 1725 auf dem Familiensitz in Hermsdorf, heute Jerzmanki unweit von Zgorzelec. Seit seinem 13. Lebensjahr erhielt er in Berlin eine umfangreiche Bildung durch Heinrich Cossart unter Aufsicht des Grafen Nikolaus Ludwig von Zinzendorf, beides Mitglieder der Herrnhuter Brüdergemeine. 1747 volljährig geworden, übernahm Schachmann die Leitung der Güter in Hermsdorf und Ober-Linda und nach dem Tod seines Vaters 1752 dann 27-jährig auch das Rittergut Königshain. Schachmann entwickelte hier eine umfangreiche Bautätigkeit, in dessen Ergebnis von 1764 bis 1766 das Barockschloss und der Park entstanden. Bei seinen Untertanen war er als Dienstherr sehr beliebt – er bezahlte seine Arbeiter gut und förderte sie beim Erwerb weiterer handwerklicher Fähigkeiten. Einer seiner wichtigsten und für die damalige Zeit wohl fortschrittlichsten Verdienste war die frühzeitige Umwandlung der Frondienste in Dienstgeld. Dies tat er aus innerer Überzeugung heraus, entband seine Bauern von Frondiensten und stellte ihnen Pachtland zur Verfügung. Er unterstützte sie darüber hinaus finanziell und mit Saatgut, um die Hungersnot nach dem Siebenjährigen Krieg durch Eigeninitiative zu überwinden.

Auch die Naturwissenschaften gehörten zu Schachmanns Interessen. So ließ er 1783 eine der ersten Blitzschutzanlagen in der Oberlausitz bauen. In seinem literarischen Werk „Beobachtungen über das Gebirge bey Königsheyn“, erschienen 1780, geht Schachmann insbesondere auf geologische und archäologische Fragen ein. Schachmann war Mitbegründer der 1779 gegründeten Oberlausitzischen Gesellschaft der Wissenschaften. Die Gesellschaft vereinte adlige und bürgerliche Forscher bis zu ihrer erzwungenen Auflösung 1945 und gehört heute wieder zu den wichtigen wissenschaftlichen Organisationen der Oberlausitz. Schachmann brachte sich durch Expertise ein und entwickelte das Signet der Oberlausitzischen Gesellschaft der Wissenschaften, das heute noch

in abgewandelter Form Anwendung findet. Carl Adolph Gottlob von Schachmann widmete sich der Numismatik und achtete besonders auf die Qualität seiner antiken Münzsammlung. Um sie zu präsentieren, verfasste er einen Katalog in französischer Sprache, der ebenso von ihm entworfene Abbildungen enthielt, und erweckte damit große Aufmerksamkeit in fachkundlichen Kreisen. Der Herzog von Gotha erwarb die antiken Münzen für eine beachtliche Summe. Sie gingen später in die Sammlung von Schloss Friedenstein ein. Schachmann war selbst künstlerisch tätig, so verwundert es auch nicht, dass er eine herausragende Grafiksammlung des 17. und 18. Jahrhundert besaß. Über die Jahrhunderte litt die Sammlung unter schlechter Lagerung. 1943 verkaufte die Familie von Heynitz, die Erben Schachmanns, die Grafiken an die Stadt Görlitz, und retteten sie so vermutlich vor der gänzlichen Vernichtung.

Ab 1785 zog sich Carl Adolph von Schachmann mit seiner zweiten Ehefrau Antoniette Emilie Sophie geborene von Damnitz nach Herrnhut zurück, wo er am 28. Januar 1789 verstarb. Sein Grab befindet sich auf dem Gottesacker in Herrnhut.

Matthias Wenzel und Joachim Mühle



Unbekannter Maler (nach Anton Graff), Bildnis des Carl Adolph Gottlob von Schachmann, um 1900, Öl auf Leinwand, Görlitzer Sammlungen für Geschichte und Kultur/Kulturhistorisches Museum (Foto: René Pech)

Nieznany malarz (według Antona Graffa), Portret Carla Adolpha Gottloba von Schachmanna, ok. 1900 r., olej na płótnie, Kolekcje Historii i Kultury Görlitz/Muzeum Historii Kultury (zdjęcie: René Pech)

CARL ADOLPH GOTTLOB VON SCHACHMANN

EUROPEJCZYK SWOICH CZASÓW

XVIII wiek zasadniczo zmienił Europę. Tradycje były kwestionowane, wiedza nie pochodziła już od autorytetów, lecz powstała poprzez obserwację, eksperymenty i logiczne myślenie. Nauki przyrodnicze znalazły swoje miejsce na uniwersytetach i w towarzystwach naukowych. Niemniej jednak, jedyny uczony, który prowadził badania indywidualnie i szukał wymiany, potwierdzenia oraz krytyki w długiej korespondencji i rozmowach z podobnie myślącymi ludźmi, pozostawał regułą przez długi czas. Carl Adolph von Schachmann był jednym z nich. Jego podróże – początkowo pod ochroną, później w imieniu Morawskiego Kościoła Morawskiego – otworzyły przed nim szerokie horyzonty. Inspirację artystyczną i naukową znajdował w całej Europie. W swoich zbiorach przywiózł Europę do domu – do Königshain.

Carl Adolph Gottlob von Schachmann urodził się 28 listopada 1725 roku na rodzinnym majątku w Hermsdorfie, obecnie Jerzmanki, niedaleko Zgorzelec. Od trzynastego roku życia otrzymał rozległą edukację w Berlinie u Heinricha Cossarta pod okiem hrabiego Nikołaja Ludwika von Zinzendorfa, obaj członkowie Braci Morawskich. Po osiągnięciu pełnoletności w 1747 roku Schachmann przejął zarządzanie majątkami w Hermsdorfie i Ober-Linda, a po śmierci ojca w 1752 roku, w wieku 27 lat, także majątkiem Königshain. Schachmann rozwinął tu rozległą działalność budowlaną, w wyniku której w latach 1764–1766 powstały barokowy pałac i park. Był bardzo popularny wśród poddanych jako pracodawca – dobrze płacił swoim pracownikom i zachęcał ich do zdobywania dodatkowych umiejętności manualnych. Jednym z jego najważniejszych i prawdopodobnie najbardziej postępowych osiągnięć w tamtym czasie było wczesne przekształcenie pracy przymusowej w pieniądze z usług. Robił to z wewnętrznego przekonania, zwolnił chłopów z obowiązkowej pracy i udostępnił im dzierżawioną ziemię. Wspiera ich także finansowo i nasionami do przezwyciężenia głodu po wojnie siedmioletniej z własnej inicjatywy.

Nauki przyrodnicze również należały do zainteresowań Schachmanna. Na przykład w 1783 roku zlecił budowę jednego z pierwszych systemów ochrony przed piorunami w Górnych Łużycach. W swoim dziele literackim „Obserwacje gór koło Königsheyn“, opublikowanym w 1780 roku, Schachmann zajmuje się szczególnie kwestiami geologicznymi i archeologicznymi. Schachmann był współzałożycielem Górnołużyckiego Towarzystwa Nauk, założonego w 1779 roku. Towarzystwo łączyło badaczy arystokratycznych i mieszczańskich aż do przymusowego rozwiązania w 1945 roku i obecnie ponownie stanowi jedną z najważniejszych organizacji naukowych w Górnych Łużycach. Schachmann wniósł swoją wiedzę i opracował

symbol graficzny Górołużyckiego Towarzystwa Nauk, który do dziś jest używany w zmodyfikowanej formie. Carl Adolph Gottlob von Schachmann poświęcił się numizmatyce, zwracając szczególną uwagę na jakość swojej kolekcji starożytnych monet. Aby je przedstawić, napisał katalog po francusku, który zawiera także ilustracje zaprojektowane przez niego, co przyciągnęło dużą uwagę w środowisku eksperckim. Książę Gotha nabył starożytne monety za znaczną sumę. Później stały się częścią kolekcji zamku Friedenstein. Schachmann sam był aktywny artystycznie, więc nie dziwi fakt, że posiadał znakomitą kolekcję grafik z XVII i XVIII wieku. Na przestrzeni wieków kolekcja nie była należycie przechowywana. W 1943 roku rodzina von Heynitz, spadkobiercy Schachmanna, sprzedała odbitki miastu Görlitz, prawdopodobnie ratując je przed całkowitym zniszczeniem.

Od 1785 roku Carl Adolph von Schachmann wyprowadził się wraz z drugą żoną Antoniette Emilie Sophie z domu von Damnitz do Herrnhut, gdzie zmarł 28 stycznia 1789 roku. Jego grób znajduje się na Gottesacker w Herrnhut.

Matthias Wenzel i Joachim Mühle



Ansicht Der Hohe_stein bei Koenigshain von C.A.G. Schachmann, Foto und Eigentum Joachim Mühle
Widok Hohe_stein koło Koenigshain autorstwa C.A.G. Schachmanna, zdjęcie i własność Joachim Mühle

ARTISTS UND WERKE | ARTYŚCI I DZIEŁA



Foto: Elżbieta Suchcicka, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Elżbieta Suchcicka, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Elżbieta Suchcicka z wykształcenia architekt (dyplom na Politechnice Wrocławskiej 1987 r). Tworzy głównie w technikach mieszanych (collage). Wystawy indywidualne w Polsce, Niemczech i Norwegii, udział w licznych wystawach zbiorowych. Brała udział w międzynarodowych projektach artystycznych, między innymi „a la jacquard „(Europejska Stolica kultury Essen 2010) , „Woda jest..“ (Europejska Stolica Kultury Wrocław 2016). Mieszka i pracuje we Lwówku Śląskim.

Elżbieta Suchcicka ist ausgebildete Architektin (Diplom an der Technischen Universität Wrocław 1987). Sie arbeitet hauptsächlich mit Mischtechniken (Collage). Einzelausstellungen in Polen, Deutschland und Norwegen, Teilnahme an zahlreichen Gemeinschaftsausstellungen. Sie nahm an internationalen Kunstprojekten teil, darunter „a la jacquard“ (Europäische Kulturhauptstadt Essen 2010) und „Woda jest...“ (Europäische Kulturhauptstadt Wrocław 2016). Sie lebt und arbeitet in Lwówek Śląski.



Elżbieta Suchcicka: o. T.; 2025; Tusche; 40 x 50 cm
 Elżbieta Suchcicka: bez tytułu.; 2025; tusz; 40 x 50 cm



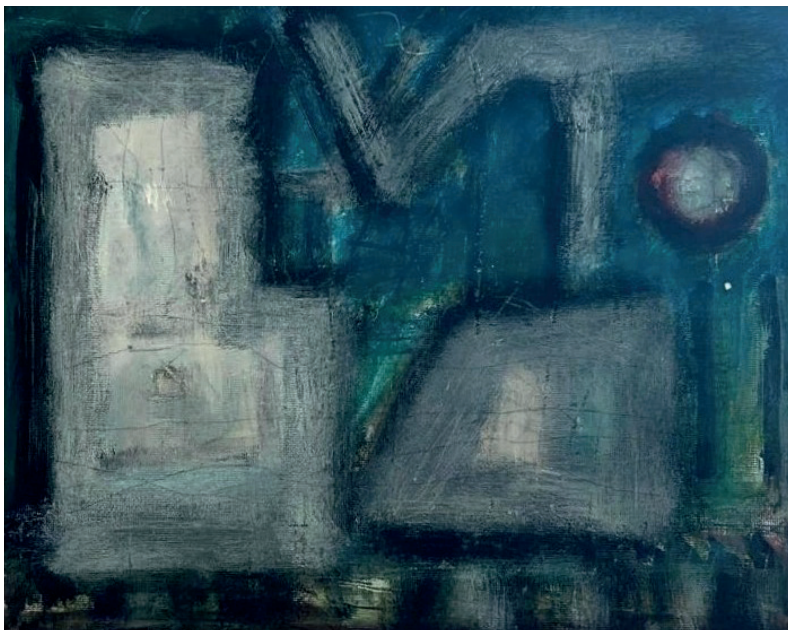
Elżbieta Suchcicka: o. T.; 2025; Tusche; 40 x 50 cm
 Elżbieta Suchcicka: bez tytułu.; 2025; tusz; 40 x 50 cm



Foto: Christian Wünsche, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Christian Wünsche, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Christian Wünsche ist 1956 in Görlitz geboren, wirkt als Maler und Grafiker. Seine Kunst wird geprägt von Wilfried Mauermann, Walter Heinrich und insbesondere Rudi Wünsche. Nach dem Studium und seiner angestellten Tätigkeit arbeitete er von 1995 bis 2000 als freier Architekt. Seit den 1970ern zeigt er Ausstellungen im In- und Ausland. 1989 ist Christian Wünsche Preisträger der Zentralen Grafikausstellung der DDR. Personalausstellungen hatte er u. a. in Görlitz, Regensburg, Reichenbach/O. L. und 2025 in Leipzig.

Christian Wünsche, urodzony w 1956 roku w Görlitz, jest malarzem i grafikiem samoukiem. Duży wpływ na niego mieli Wilfried Mauermann, Walter Heinrich, a zwłaszcza Rudi Wünsche. Po studiach i pracy na etacie w latach 1995–2000 pracował jako niezależny architekt. Od lat 70-tych wystawia swoje prace w kraju i za granicą. W 1989 roku został laureatem Centralnej Wystawy Grafiki NRD, jego prace zostały zakupione do Centralnej Kolekcji Grafiki NRD. Wystawy indywidualne miały miejsce m.in. w Görlitz, Regensburg, Reichenbach/O.L. oraz w 2025 roku w Lipsku.



Christian Wünsche: Steinbruch Königshain; 2025; Acryl,
Bleistift; 24 x 30 cm
Christian Wünsche: Kamieniom w Königshain; 2025; akryl,
ołówek; 24 x 30 cm



Christian Wünsche: Am Kuckucksstein; 2025; Mischtechnik; 29 x 42 cm
Christian Wünsche: Przy Kuckucksstein; 2025; technika mieszana; 29 x 42 cm



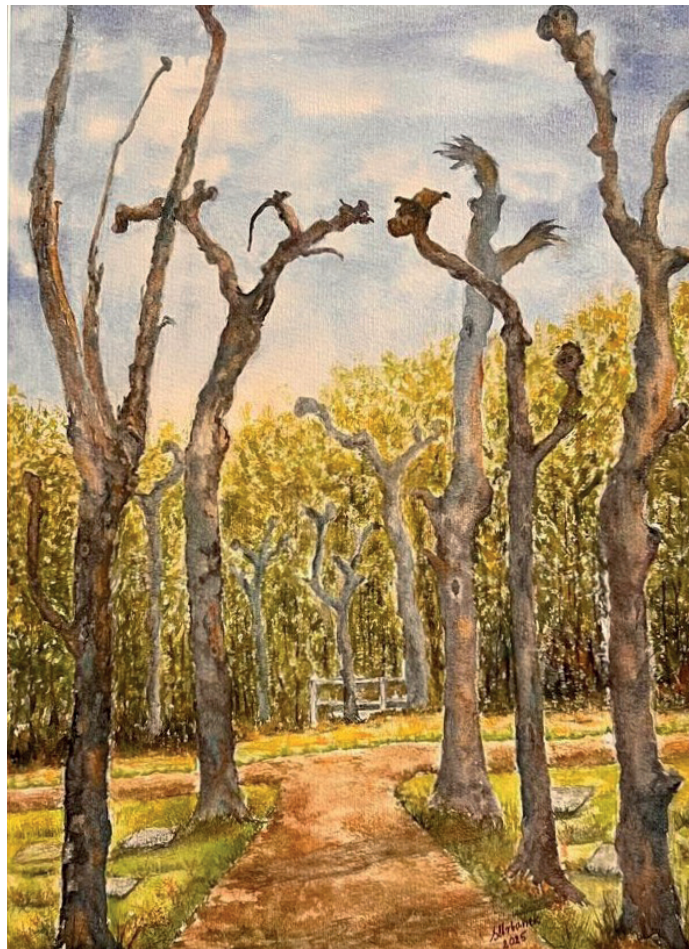
Foto: Stanisława Urbanek, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Stanisława Urbanek, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Stanisława Urbanek malowanie obrazów to realizacja jej dziecięcych marzeń, które spełnia dopiero w dorosłym życiu. Może je realizować w Pracowni Plastycznej działającej przy Miejskim Domu Kultury w Zgorzelcu prowadzonej przez Panią Agatę Szmigiel. Malowanie to relaksujące hobby, to radość, z pozostawionych śladów, czegoś co zostanie po niej na zawsze, to „milcząca poezja ” farbami malowana”.

Stanisława Urbanek das Malen von Bildern ist die Verwirklichung ihrer Kindheitsträume, die sie erst im Erwachsenenalter erfüllt. Sie kann sie im Kunstatelier des Miejski Dom Kultury in Zgorzelec unter der Leitung von Frau Agata Szmigiel verwirklichen. Das Malen ist ein entspannendes Hobby, es macht ihr Freude, Sie hinterlässt Spuren, etwas, das für immer erhalten bleibt, es ist wie eine „stille Poesie, gemalt mit Farben”.



Stanisława Urbanek: Schlossgarten; 2025; Aquarelle; 70 x 100 cm
 Stanisława Urbanek: Ogród palacowy; 2025; akwarela; 70 x 100 cm



Stanisława Urbanek: Gottesacker; 2025; Aquarelle; 70 x 100 cm
 Stanisława Urbanek: Cmentarz; 2025; akwarela; 70 x 100 cm



Foto: Patrycja Parys-Marczyk, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Patrycja Parys-Marczyk, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Martina Brandt-Kretzschmar, geboren 1958 in Görlitz, studierte Agrarwissenschaften, Sozialmanagement und Verwaltungsbetriebswirtschaft (FH) und war in der Landkreisverwaltung Görlitz tätig. Sie engagierte sich langjährig im Via Regia Begegnungsraum Landesverband Sachsen e. V., dessen Vorsitzende sie von 2006 bis 2021 war. Seit 2019 widmet sie sich der Malerei, insbesondere der Aquarelltechnik, und vertieft ihre künstlerische Arbeit nach dem Ende ihrer Berufstätigkeit. Ausbildung an der Malschule Atelier Anne Seidel. Sie lebt und arbeitet in Markersdorf.

Martina Brandt-Kretzschmar, urodzona w 1958 roku w Görlitz, studiowała nauki rolnicze, zarządzanie społeczne i ekonomię administracyjną (FH) i pracowała w administracji powiatu Görlitz. Przez wiele lat angażowała się w działalność stowarzyszenia Via Regia Begegnungsraum Landesverband Sachsen e.V., którego była przewodniczącą w latach 2006-2021. Od 2019 roku poświęca się malarstwu, w szczególności technice akwareli i po zakończeniu kariery zawodowej pogłębia swoją działalność artystyczną. Kształci się w szkole malarskiej Atelier Anne Seidel.



Martina Brandt-Kretschmar: Kirche in Königshain; 2025; Aquarell;
30 x 20 cm
Martina Brandt-Kretschmar: Kościół w Königshain; 2025; akwarela;
30 x 20 cm



Martina Brandt-Kretschmar: Rotbuche im Schlosspark Königshain; 2025;
Rötelkreide; 30 x 20 cm
Martina Brandt-Kretschmar: Buk czerwony w parku pałacowym
Königshain; 2025; kreda czerwona; 30 x 20 cm



Foto: Patrycja Parys-Marczyk, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Patrycja Parys-Marczyk, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Patrycja Parys-Marczyk absolwentka Liceum Sztuk Plastycznych i magister kulturoznawstwa, zawodowa graficzka i malarka z potrzeby ducha. Inspiruje ją impresjonizm i malarstwo młodej Polski. Plener Schachmana był doskonałą okazją do zilustrowania ducha czasów schyłku osiemnastego wieku. Jej prace to próba uchwycenia codzienności Schachmanna zanurzonej w naturze i blasku słońca- jako hołd dla wszechstronności jubilata.

Patrycja Parys-Marczyk ist Absolventin des Kunst-Gymnasiums und Magister der Kulturwissenschaften, professionelle Grafikerin und Malerin aus Leidenschaft. Sie lässt sich vom Impressionismus und der Malerei der jungen Polen (Schaffenszeit in den 60er und 70er Jahren des 19. Jahrhunderts) inspirieren. Schachmans Pleinair war eine hervorragende Gelegenheit, den Zeitgeist des ausgehenden 18. Jahrhunderts zu illustrieren. Ihre Arbeiten sind ein Versuch, Schachmanns Alltag inmitten der Natur und im Glanz der Sonne einzufangen – als eine Hommage an die Vielseitigkeit des Jubilars.



Patrycja Parys-Marczyk: Schloss Zinzendorf; 2025; Acryl; Ø 50 cm
 Patrycja Parys-Marczyk: Patac Zinzendorf, 2025, akryl, Ø 50 cm



Patrycja Parys-Marczyk: Mittagsgespräch im Schloss mit Schachmann; 2025; Acryl; 50 x 70 cm
 Patrycja Parys-Marczyk: Potudniowa rozmowa z Schachmann., 2025, akryl, 50 x 70 cm



Foto: Andrea Werner, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Andrea Werner, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Andrea Werner, geboren 1978 in Görlitz, ist seit vielen Jahren als bildende Künstlerin tätig. Sie arbeitet genreübergreifend in Zeichnung, Malerei und Fotografie, die sie ästhetisch-konzeptionell miteinander verbindet. In langsamen Arbeitsprozessen entstehen Bilder, die sich ohne festgelegtes Sujet sensibel mit den Geschichten unserer Umgebung auseinandersetzen. Andrea Werner lebt und arbeitet in Berlin sowie in Werder an der Havel.

Andrea Werner, urodzona w 1978 roku w Görlitz, od wielu lat zajmuje się sztuką plastyczną. Pracuje w różnych gatunkach, takich jak rysunek, malarstwo i fotografia, które łączy ze sobą pod względem estetycznym i koncepcyjnym. W powolnym procesie twórczym powstają obrazy, które bez określonego tematu w wrażliwy sposób odnoszą się do historii naszego otoczenia. Andrea Werner mieszka i pracuje w Berlinie oraz w Werder an der Havel.



Andrea Werner: Schloss Berthelsdorf - Skizze; 2025;
Bleistift; 33 x 33 cm

Andrea Werner: „Pałac w Berthelsdorf“ szkic., 2025;
ołówek; 33 x 33 cm



Andrea Werner: Unfertige Landschaft; 2025; Öl auf Holz; 78 x 90 cm

Andrea Werner: Niedokończony krajobraz; 2025; olej na płycie; 78 x 90 cm



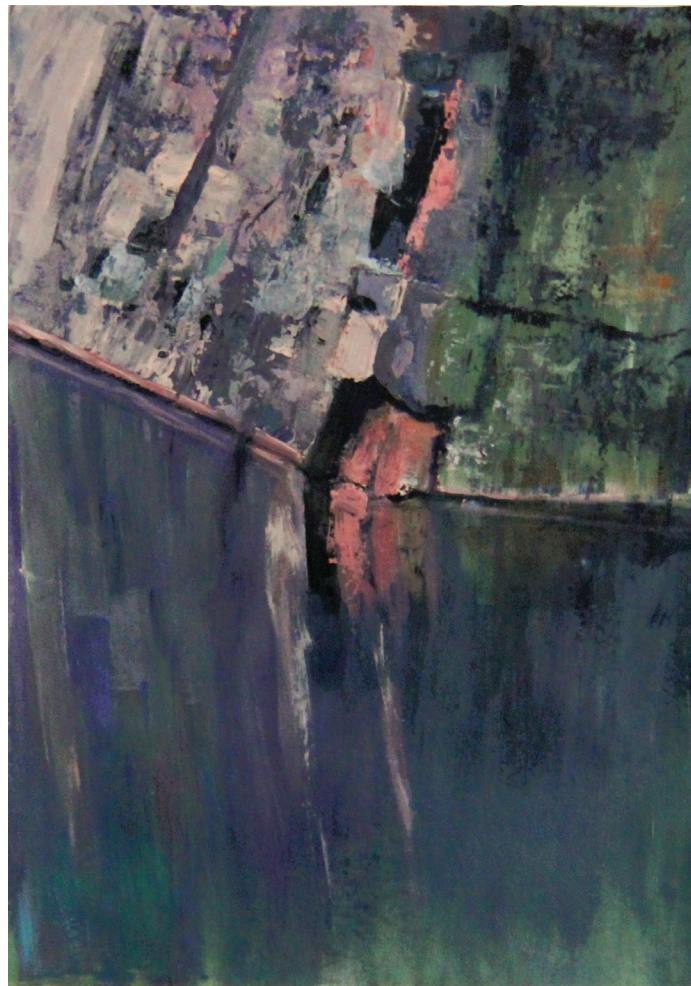
Foto: Kornelia Zienkiewicz, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Kornelia Zienkiewicz, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Kornelia Zienkiewicz z wykształcenia psycholog, terapeuta, od zawsze interesowała ją sztuka. Swoje pasje malarskie ponownie zaczęła szlifować w Pracowni Plastycznej „Pod Kopułą” w Miejskim Domu Kultury w Zgorzelcu. Plener był dla niej wyzwaniem w, którym świetnie się sprawdziła.

Kornelia Zienkiewicz ist ausgebildete Psychologin und Therapeutin und hat sich schon immer für Kunst interessiert. Ihre Leidenschaft für die Malerei begann sie erneut im Kunst Atelier „Pod Kopułą” im Miejski Dom Kultury in Zgorzelec zu vertiefen. Das Pleinair war für sie eine Herausforderung, die sie mit Bravour gemeistert hat.



Kornelia Zienkiewicz: o. T., 2025, Acryl , 100 x 70 cm
 Kornelia Zienkiewicz: bez tytułu., 2025, akryl, 100 x 70 cm



Kornelia Zienkiewicz: o. T., 2025, Acryl , 100 x 70 cm
 Kornelia Zienkiewicz: bez tytułu., 2025, akryl, 100 x 70 cm



Foto: Manja Henkel, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Manja Henkel, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Manja Henkel, geboren 1974, studierte Architektur und absolvierte zuvor eine gestalterische Ausbildung an der Fachoberschule für Gestaltung in Hamburg. Seit 2005 arbeitet sie freiberuflich als Malerin und Grafikerin im eigenen Atelier in Görlitz. Ihre Arbeiten werden international verkauft. Ihre künstlerische Praxis umfasst intuitive Tuschezeichnungen, Aquarelle, Radierungen, Monotypien, Algrafien und Kalligrafie, insbesondere die Verbindung von Schrift und Grafik. 2019 vertiefte sie ihre Arbeit im Sumi-e bei Rita Böhm in Berlin. Manja Henkel zeigte ihre Werke in Einzel- und Gruppenausstellungen im In- und Ausland und erhielt ein Stipendium der Residenz Uttersberg in Schweden.

Manja Henkel urodzona w 1974 roku, studiowała architekturę, a wcześniej ukończyła studia projektowe w Fachoberschule für Gestaltung (Technikum Projektowania) w Hamburgu. Od 2005 roku pracuje jako niezależna malarka i graficzka we własnej pracowni w Görlitz. Jej prace są sprzedawane na całym świecie. Jej praktyka artystyczna obejmuje intuicyjne rysunki tuszem, akwarele, akwaforty, monotypie, algrafie i kaligrafię, w szczególności połączenie pisma i grafiki. W 2019 roku pogłębiła swoją wiedzę na temat sumi-e u Rity Böhm w Berlinie. Manja Henkel prezentowała swoje prace na wystawach indywidualnych i zbiorowych w kraju i za granicą oraz otrzymała stypendium Residenz Uttersberg w Szwecji.



Manja Henkel: Fragment 3., 2025, Monotypie , 50 x 70 cm
 Manja Henkel: Fragment 3., 2025, monotypia, 50 x 70 cm



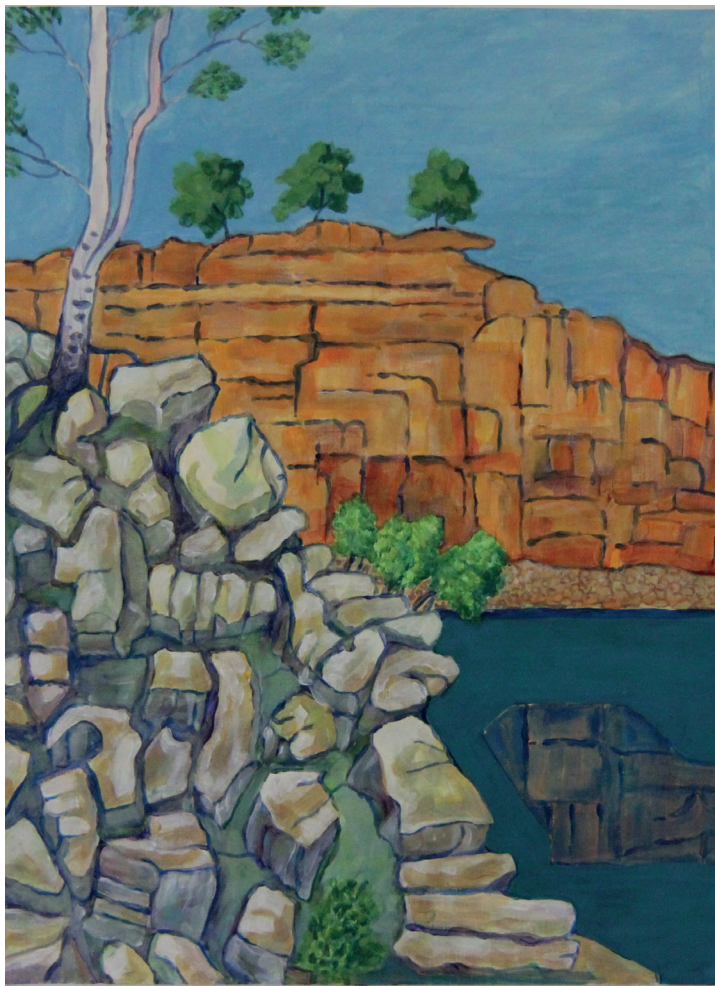
Manja Henkel: Skizze Gedenkstein., 2025, Chinesische Tusche auf
 Papier , 40 x 30 cm
 Manja Henkel: Szkic pomnika., 2025, chiński tusz , 40 x 30 cm



Foto: Ewa Domańska, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Ewa Domańska, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Ewa Domańska przez 20 lat zajmowała się m.in. scenografią i organizacją wystaw oraz międzynarodowych plenerów w Miejskim Domu Kultury w Zgorzelcu. Od 1998 roku opiekowała się również artystami grupy „euroart”, którzy wzbogacili życie artystyczne w regionie i Europa-Mieście Görlitz/Zgorzelec. Obecnie jest na emeryturze i uczęszcza do Pracowni Plastycznej „Pod Kopułą” w Miejskim Domu Kultury w Zgorzelcu. Jej ulubioną techniką jest akryl, a plener Schachmanna stał się inspiracją w realizacji nowych wyzwań artystycznych.

Ewa Domańska, 20 Jahre lang beschäftigte sie sich unter anderem mit Bühnenbildgestaltung und Organisation von Ausstellungen und internationalen Pleinairs im Miejski Dom Kultury in Zgorzelec. Seit 1998 betreute sie auch die Künstler der Gruppe „euroart”, die das künstlerisches Leben in der Region und der Europastadt Görlitz/Zgorzelec bereicherten. Derzeit ist sie im Ruhestand und besucht das Kunstatelier „Pod Kopułą” im Miejski Dom Kultury in Zgorzelec. Ihre Lieblingstechnik ist Acryl, und Schachmanns- Pleinair wurde zur Inspiration für neue künstlerische Herausforderungen.



Ewa Domańska: o. T., 2025, Acryl , 60 x 50 cm
Ewa Domańska: bez tytułu., 2025, akryl, 60 x 50 cm



Ewa Domańska: o. T., 2025, Acryl , 60 x 50 cm
Ewa Domańska: bez tytułu., 2025,akryll, 60 x 50 cm



Foto: Ildikó Máthéfi, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Ildikó Máthéfi, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Ildikó Máthéfi, geboren 1974 in Transsilvanien, ist eine Mixed-Media-Künstlerin und Absolventin der Gerrit-Rietveld-Akademie für Kunst und Design in Amsterdam. Sie lebt und arbeitet in Görlitz. In ihren Arbeiten untersucht sie die „Fluidität von Zeit und Raum“, wobei Zeichnung, Malerei, Fotografie und Wahrnehmung miteinander verschmelzen. Ihre Kunst entsteht aus intensiver Beobachtung und der Auseinandersetzung mit Orten, Menschen und Übergangsmomenten.

Ildikó Máthéfi, urodzona w 1974 roku w Transylwanii, jest artystką zajmującą się techniką mieszaną i absolwentką Akademii Sztuki i Projektowania Gerrit Rietveld w Amsterdamie. Mieszka i pracuje w Görlitz. W swoich pracach bada „płynność czasu i przestrzeni”, łącząc rysunek, malarstwo, fotografię i percepcję. Jej sztuka powstaje w wyniku intensywnej obserwacji i analizy miejsc, ludzi i momentów przejściowych.

Ildikó Máthéfi: Interior 1 „Fernweh #2“ - Sehnsucht nach Ägypten,
2025, Öl, 30 x 40 cm
Ildikó Máthéfi: Wnętrze 1 – tęsknota za Egiptem., 2025, olej, 30 x 40 cm



Ildikó Máthéfi: Interior 3 „Zeitlos“, 2025, Öl, 70 x 100 cm
Ildikó Máthéfi, Wnętrze 3 - „Ponadczasowe“, 2025, olej, 70 x 100 cm



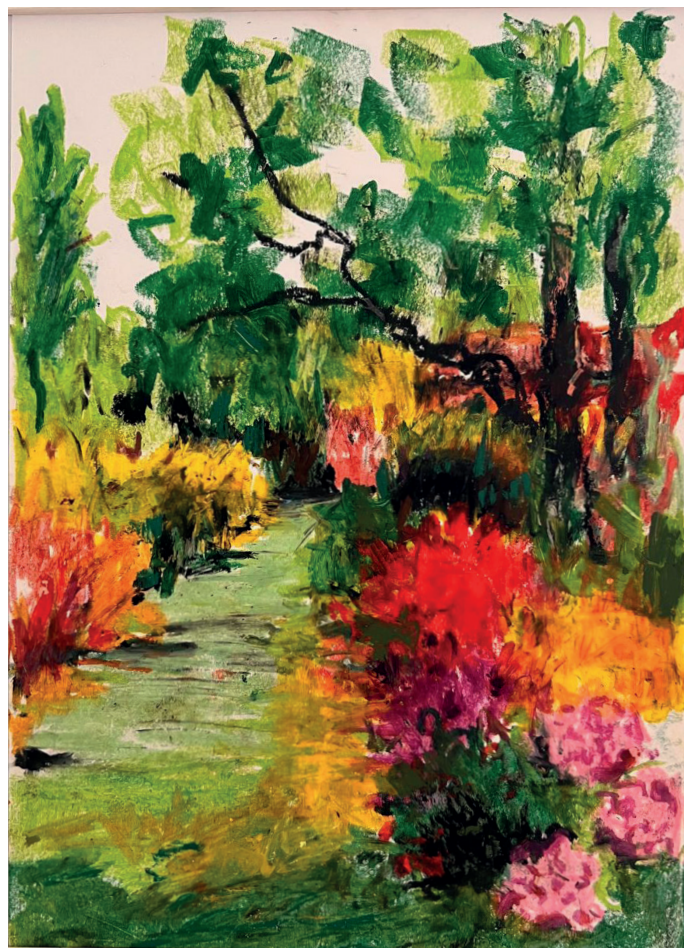
Foto: Christine Ambrusch, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Christine Ambrusch, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Christine Ambrusch, geboren 1954 in München, lebt in Kirchheim-Heimstetten und arbeitet in ihrem Atelier in München. Nach der Berufsfachschule für bildende Kunst studierte sie Malerei bei Prof. Jerry Zeniuk und absolvierte die Meisterklasse mit Diplom der Freien Akademie für Farbmalerie Bad Reichenhall. Sie erhielt zahlreiche Stipendien und Förderungen, darunter Arbeitsstipendien in Stove (Ostsee), Frankfurt/Oder und 2025 das internationale Stipendium des Oberpfälzer Künstlerhauses auf Schloss Königshain. 2022 wurde sie mit dem Pasinger Kunstpreis ausgezeichnet. Christine Ambrusch ist Mitglied in mehreren Künstlerverbänden in Deutschland und Österreich.

Christine Ambrusch, urodzona w 1954 roku w Monachium, mieszka w Kirchheim-Heimstetten i pracuje w swojej pracowni w Monachium. Po ukończeniu szkoły zawodowej sztuk plastycznych studiowała malarstwo u prof. Jerry'ego Zeniuka i ukończyła kurs mistrzowski z dyplomem Wolnej Akademii Malarstwa Barwnego w Bad Reichenhall. Otrzymała liczne stypendia i dotacje, w tym stypendia robocze w Stove (Morze Bałtyckie), Frankfurcie nad Odrą, a w 2025 r. międzynarodowe stypendium Oberpfälzer Künstlerhaus w zamku Königshain. W 2022 r. została uhonorowana nagrodą Pasinger Kunstpreis. Christine Ambrusch jest członkiem kilku stowarzyszeń artystycznych w Niemczech i Austrii.



Christine Ambrusch,; Schlosspark Königshain III 2025,
Ölpastell, 33 x 27 cm
Christine Ambrusch,; Park pałacowy w Königshain III 2025,
pastel olejna, 33 x 27 cm



Christine Ambrusch,; Schlosspark Königshain IV 2025, Ölpastell,
27 x 33 cm
Christine Ambrusch,; Park pałacowy w Königshain IV 2025, pastel
olejna, 27 x 33 cm



Foto: Agata Szmigiel, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Agata Szmigiel, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Agata Szmigiel absolwentka Liceum Szkół Plastycznych we Wrocławiu pracuje od ponad 20 lat jako plastyk w Miejskim Domu Kultury w Zgorzelcu. Prowadzi pracownię plastyczną „Pod Kopułą” w której swoje miejsce pracy twórczej mają dzieci, młodzież, dorośli i seniorzy. Poszukuje różnych płaszczyzn artystycznego wyrazu, pokazując różnorodne techniki plastyczne swoim kursantom. Zaczynając od rysunku, malarstwa, grafiki, monotypii, do różnych form papieroplastycznych, batiku, witrażu, skończywszy ceramiką artystyczną. Realizuje szereg wystaw w kraju i zagranicą. Udział w plenerze Schachmanna, to dla organizatorki wielu projektów cudowny i inspirujący czas, w którym może sama zrealizować się artystycznie.

Agata Szmigiel, Absolventin des Kunst-Gymnasiums in Wrocław, arbeitet seit 20 Jahren als Kunstmalerin im Miejski Dom Kultury in Zgorzelec. Sie leitet das Kunstatelier „Pod Kopułą“, in dem Kinder, Jugendliche, Erwachsene und Senioren ihren kreativen Schaffensraum finden. Sie sucht nach verschiedenen Ebenen des künstlerischen Ausdrucks und zeigt ihren Kursteilnehmern verschiedene künstlerische Techniken. Angefangen vom Zeichnen, Malen, Grafiken, Monotypien über verschiedene Formen der Papierkunst, Batik und Buntglas bis hin zu künstlerischer Keramik. Sie realisiert eine Reihe von Ausstellungen im In- und Ausland. Die Teilnahme am Schachmann-Pleinair ist für die Organisatorin vieler Projekte eine wunderbare und inspirierende Zeit, in der sie sich selbst künstlerisch verwirklichen kann.



Agata Szmigiel: o. T., 2025, Pastel, 60 x 50 cm
 Agata Szmigiel: bez tytułu., 2025, pastel, 60 x 50 cm



Agata Szmigiel: o. T., 2025, Pastel, 60 x 50 cm
 Agata Szmigiel: bez tytułu., 2025, pastel, 60 x 50 cm



Foto: Alfred Joschko, von Mario Förster Mai 2025
Zdjęcie: Alfred Joschko, autor: Mario Förster, maj 2025 r.

Alfred Joschko fand erst im Rentenalter zur Malerei und arbeitet seither in verschiedenen Maltechniken. Nach seinem Umzug nach Görlitz 1997 entdeckte er die Stadt und ihre Umgebung als zentrales Motiv seiner Arbeit. Er besuchte Malkurse an der Volkshochschule Görlitz und nimmt als Mitglied des Oberlausitzer Kunstvereins regelmäßig an Pleinairs sowie an zahlreichen Einzel- und Gemeinschaftsausstellungen in der Oberlausitz, Polen und Tschechien teil.

Alfred Joschko odkrył malarstwo dopiero po przejściu na emeryturę i od tego czasu pracuje w różnych technikach malarskich. Po przeprowadzce do Görlitz w 1997 roku odkrył miasto i jego okolice jako główny motyw swojej twórczości. Uczęszczał na kursy malarstwa w Volkshochschule Görlitz i jako członek Oberlausitzer Kunstverein regularnie uczestniczy w plenerach oraz licznych wystawach indywidualnych i zbiorowych w Górnych Łużycach, Polsce i Czechach.



Alfred Joschko: Taufkirche von Schachmann, 2025, Aquarell,
40 x 50 cm

Alfred Joschko: Kościół chrztu Schachmanna, 2025, akwarela,
40 x 50 cm



Alfred Joschko: Denkmal von C. A. G. von Schachmann, 2025,
Aquarell, 40 x 50 cm

Alfred Joschko: Pomnik C. A. G. von Schachmann, 2025,
akwarela, 40 x 50 cm

IMPRESSUM

Diese Publikation erscheint anlässlich der Ergebnisausstellung des Schachmann-Pleinair „Schachmann neu interpretieren“ auf Schloss Königshain 2025 und im Miejski Dom Kultury 2026. Die Ausstellung ist ein Gemeinschaftsprojekt Schlesisch-Oberlausitzer Museumsverbunds, der Stiftung für Kunst und Kultur in der Oberlausitz und des Miejski Dom Kultury in Zgorzelec. Das gesamte Projekt und diese Publikation wurde gefördert durch der Euroregion Neiße aus dem Kleinprojektfonds Polen – Sachsen 2021-2027 für das Projekt „Deutsch-Polnisches Pleinair zu Ehren von Carl Adolph Gottlob von Schachmann“.

Niniejsza publikacja ukazuje się z okazji wystawy wyników pleneru Schachmanna „Nowa interpretacja Schachmanna” w zamku Königshain w 2025 r. oraz w Miejskim Domu Kultury w 2026 r. Wystawa jest wspólnym projektem Związku Muzeów Śląsko-Górnoluzycznych, Fundacji Sztuki i Kultury w Górnych Łużycach oraz Miejskiego Domu Kultury w Zgorzelcu. Cały projekt i niniejsza publikacja zostały sfinansowane przez Euroregion Nysa z funduszu małych projektów Polska – Saksonia 2021-2027 na projekt „Niemiecko-polski plener ku czci Carla Adolpha Gottloba von Schachmanna”.

Interreg



Współfinansowany przez
UNIE EUROPEJSKĄ
Kofinansiert von
der EUROPÄISCHEN UNION

Interreg Polen - Sachsen 2021-2027

Polska – Sachsen



EUROREGION
neisse–nisa–nysa

Euroregion neisse-nissa-nysa



**SCHLESISCH-
OBERLAUSITZER
MUSEUMSVERBUND**

Schlesisch-Oberlausitzer Museumsverbund gGmbH



**MIEJSKI DOM KULTURY
W ZGORZELCU**

Miejski Dom Kultury w Zgorzelcu



STIFTUNG
für Kunst und Kultur
in der Oberlausitz

Stiftung für Kunst und Kultur in der Oberlausitz



Kulturraum Oberlausitz-Niederschlesien

Konzeption und Werkauswahl | Koncepcja i wybór dzieł: Joachim Mühle - Projektleiter, Barbara Szutenbach, Mag. phil. Romy Pietsch

Übersetzung | Tłumaczenie: Barbara Szutenbach

Layout & Satz | Oprawa graficzna: Mag. phil. Romy Pietsch

Königshain 2025

Kostenloses Exemplar. | Bezpłatny egzemplarz.

Die alleinige Verantwortung für den Inhalt dieser Veröffentlichung liegt bei den Autoren und kann nicht mit dem offiziellen Standpunkt der Europäischen Union gleichgesetzt werden. | Wyłączną odpowiedzialność za treść niniejszej publikacji ponoszą autorzy i nie można jej utożsamiać z oficjalnym stanowiskiem Unii Europejskiej.

Interreg



Współfinansowany przez
UNIE EUROPEJSKĄ
Kofinansiert von
der EUROPÄISCHEN UNION

Polska – Sachsen



Schloss Königshain (DE) | 16.08.–28.09.2025
Dom Kultury Zgorzelec (PL) | 21.02.–19.04.2026

